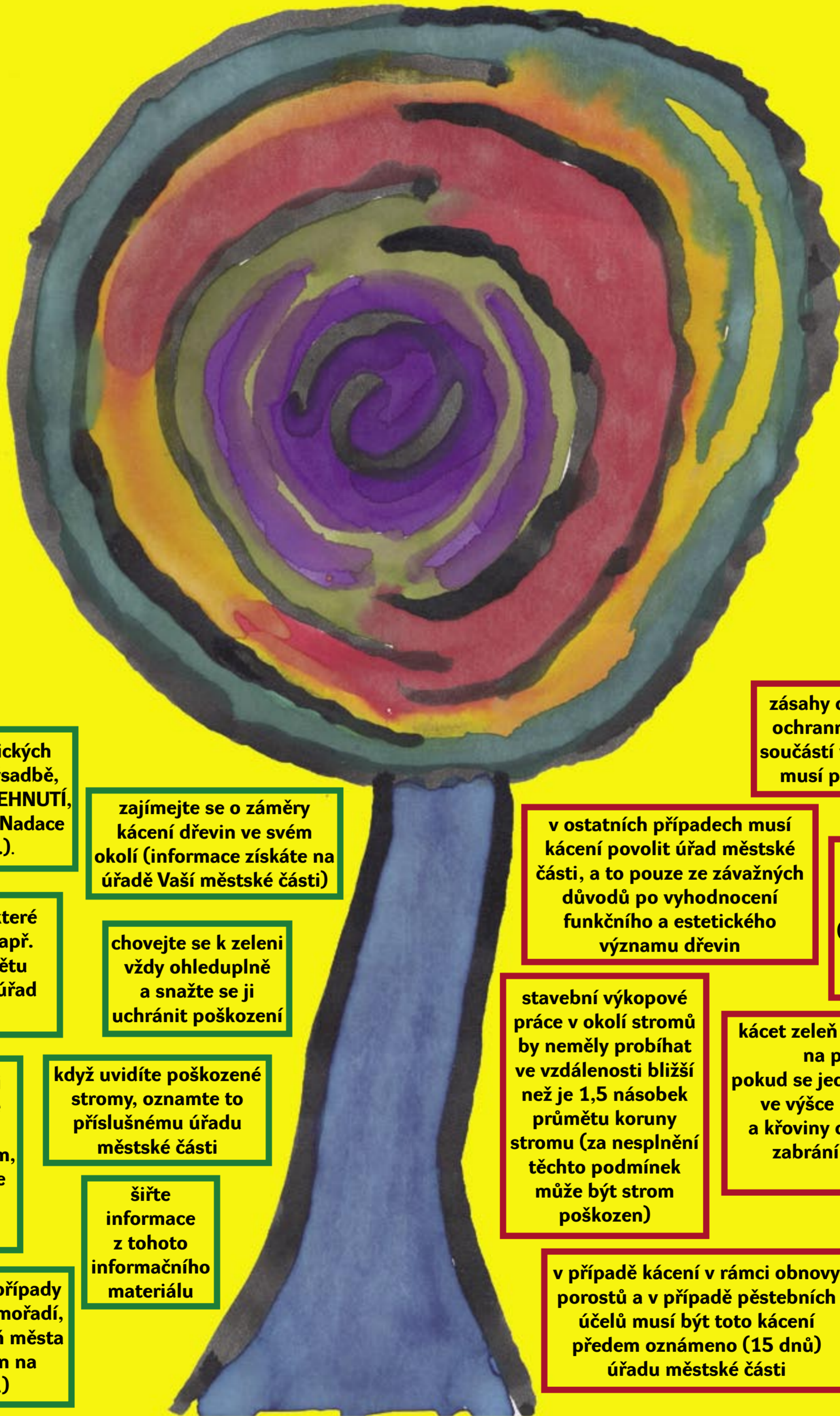


ZELEŇ A LIDÉ



zapojte se do aktivit ekologických organizací, které se věnují výsadbě, ochraně a péči o stromy (NESEHNUTÍ, Ekologický institut Veronica, Nadace Partnerství, Lipka apod.).

když uvidíte stavební práce, které očividně poškozují stromy (např. výkopy blíže než 1,5 od průmětu koruny stromu), kontaktujte úřad městské části

když uvidíte podezřelé lidi kácet stromy, dotazujte se jich na příslušné povolení a v případě, že získáte dojem, že povolení nemají, ohlaste případ Policii ČR a úřadu Vaší městské části

v případě, že se výše uvedené případy týkají parků nebo uličních stromořadí, obraťte se i na Veřejnou zeleň města Brna (Údolní 5, Brno, telefon na sekretariát: 542 422 641)

zajímejte se o záměry kácení dřevin ve svém okolí (informace získáte na úřadě Vaší městské části)

chovejte se k zeleni vždy ohleduplně a snažte se ji uchránit poškození

když uvidíte poškozené stromy, oznamte to příslušnému úřadu městské části

šířte informace z tohoto informačního materiálu

zásahy do památných stromů a jejich ochranných zón a stromů, které jsou součástí významných krajinných prvků, musí povolit Magistrát města Brna

v ostatních případech musí kácení povolit úřad městské části, a to pouze ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin

stavební výkopové práce v okolí stromů by neměly probíhat ve vzdálenosti bližší než je 1,5 násobek průmětu koruny stromu (za nesplnění těchto podmínek může být strom poškozen)

v případě kácení v rámci obnovy porostů a v případě pěstebních účelů musí být toto kácení předem oznámeno (15 dnů) úřadu městské části

druhá skladba výsadb musí být odpovídající konkrétní městské lokalitě výsadby (předpokládaná velikost stromů, odolnost proti znečištění či solení silnic apod.)

kácet zeleň bez povolení je možné pouze na pozemku fyzické osoby pokud se jedná o strom s obvodem kmene ve výšce 130 cm menším než 80 cm a křoviny do 40 m² nebo pokud kácení zabráni přímému ohrožení života nebo majetku

jakékoliv poranění kořenů dřevin je potřeba odborně ošetřit (v opačném případě hrozí houbová nákaza, která může strom zahubit) nově vysazené stromy musí mít dostatek prostoru na vývoj koruny i kořenů



Pokud máte nějaké nejasnosti, nebo potřebujete přímou radu a pomoc, kontaktujte

Ekoporadnu NESEHNUTÍ Brno

Obraťte se na nás - napište e-mail, dopis, zavolejte, přijďte po předchozí domluvě. Ekologické poradenství poskytujeme zcela bezplatně.

Další informace získáte na internetových stránkách <http://ekoporadna.nesehnuti.cz> odkud nám můžete poslat dotaz díky přehlednému formuláři.

LESY

Seznámení s lesem a stromy

Lesy jsou snad nejsložitější ekosystémy naší planety. Svoji složitostí a tedy i pestrostí a tajemností jsou asi tím nejpozoruhodnějším, co příroda vytvořila. Jejich stav a podoba jsou v dnešní době dány zejména ekologickými podmínkami a lidskou činností. Poměr těchto sil se během vývoje života na Zemi samozřejmě měnil. Naprostou většinu své existence se lesy vyvíjely bez zásahů člověka a změny rozšíření a podoby lesů byly dány především globálními změnami klimatu (zejména změny teploty vzduchu a srážkových úhrnů). Velmi záhy po vzniku prvních lidských civilizací začal tvář lesů ovlivňovat člověk. A to v dobrém i ve špatném slova smyslu. Například na území dnešní České republiky bylo před lidským zásahem 95% území porostlé hustými smíšenými či listnatými lesy. Jen vrcholové oblasti nejvyšších hor byly porostlé smrků, zakrslými borovicemi a vrcholy byly pro své kruté podmínky pouze domovem mechů a lišejníků. Příchod lidí tedy musel znamenat ústup lesů a v dnešní době nelze tvrdit na návratu přírodních podmínek. Krajina ČR je krajinou kulturní, kam patří kromě lesů a jiných přírodních blízkých lesů i pole, louky, komunikace



A co zbylo sežere zvěř

V dnešních lesích lze častý výskyt vysoké zvěře (jelen, srnec, muflon, koza bezoárová apod.) považovat za stav přemnožení, který je udržován z důvodu nimrodských vášní myslivců a dalších lovců. Mile vypadající zimní přikrmování lesní zvěře je ve skutečnosti jen dalším prostředkem jak udržovat přemnožení zvěře. Přitom nejde o lásku ke zvířatům, ale jen o to udržet při životě to, co zbylo po podzimních honech, umožnit rozmnožení a další podzim opět část postřít. Respekt k životu nepřipomíná ani vyhlazení velkých šelem v ČR, ani současné pytlácké útoky na řidče se objevující rysy, vlky apod. Tato zvířata byla přitom kromě (zimního nedostatku) dalším faktorem snižujícím stavy vysoké zvěře. Přemnožená zvěř zásadním způsobem ničí důležité a často vzácné bylinné a výmlad-

kové podrosty lesů. Oplodování důležitých lokalit je jen omezenou možností nápravy důsledky místo řešení příčin. Je jasné, že vysoká zvěř musí být regulována (jde to i bez střelby), pokud chceme zachovat biodiverzitu lesů.

Co tedy potřebují naše lesy?

Potřebují se zejména vrátit do rovnováhy – tedy mít přirozenější druhovou i věkovou skladbu (toho lze docílit jen inteligentní výsadbou) a těžba dřeva musí být šetrná (tedy ne holoseče). Je také potřeba omezit či nepřipustit opětovné působení dalších popsanych nežádoucích faktorů (znečištění ovzduší, eutrofizace vod a půdy, přemnožení zvěře). Kromě toho lesy potřebují naši úctu a respekt, který si rozhodně zasluhují.

PARKY, ALEJE, STROMY

Zeleň ve městě

Parky jsou v dnešních hlučných a špinavých městech čím dál důležitější, neboť skýtají možnost oddechu a čerpání energie. Jsou zároveň i zdrojem inspirace a poučení o přírodě, ke které máme jinak uprostřed urbanizovaných oblastí velmi daleko. Podobnou funkci mají i uliční stromořadí a samotná zelená, které nás navíc chrání před vívny dopravy a jiné lidské činnosti.

Jak to bylo

Naše města, která známe dnes, začala vznikat většinou až ve 12. století, tedy v dobách středověku. Mohly vznikat buď postupným rozrůstáním podhradí – takovým městům se říká vývojová (Brno, Praha) nebo založením na nějakém přírodním místě – města založená (České Budějovice, Jevíčko). Většinou se přírodním místem stala křižovatka obchodních cest nebo zdroj nějaké suroviny – těmto založeným městům se někdy říká města horní (Kutná Hora). Města vývojová jsou často starší, nevznikla najednou, nema-

jí geometrické tvary ulic a náměstí. Města založená mají kolmé ulice, centrální náměstí a jsou většinou mladší (v našich podmínkách však ne o moc). Městem se sídlo právně stalo až přidělením městských práv (právo vařit pivo, právo popravovat, právo vybírat mýto apod.) – Brno se městem stalo v roce 1243.

V každém typu měst tvořila zezeň (většinou zahrady využívané k produkci potravin) až 50% plochy. Ve středověkých podmínkách muselo být totiž město soběstačné, a to z několika důvodů – téměř neexistovala dálková doprava, v případě obléhání by město brzo padlo, pokud by nemělo zásoby a produkci, a zejména společnost byla natolik chudá, že většina lidí (poddaní) si musela zabezpečit potraviny sama (neměli na jejich kupování, i když byli třeba řemeslníci). Naopak malá část lidí (šlechta, církev) žádné výrobky ani potraviny nevytvářela, ale spolehlivě spotřebovala všechno, co nebylo potřeba k holému přežití poddaných (v případě nedostatku šla i přes tuto hranici). S postupnou proměnou a bohatnutím společnosti docházelo

docházet k mizení některých bylin v podrostech lesů, které způsobila jednak změna podmínek (více světla, větší změny meteorologických prvků) v lesních ekosystémech, ale také pastva dobytka, který spolehlivě zlikvidoval byliny i výmladky stromů.

Nově a jinak?

V 18. století si lidé na našem území začali uvědomovat neudržitelnost dosavadního hospodaření v lesích. Vláda Marie Terezie a posléze jejího syna Josefa II. byla dobrou modernizací a inovací, které se dotkly i lesního hospodářství. Obnova lesů se začala dělat systematicky a řízeně. Stromy byly vysazovány v podobě sazenic a preferovány byly smrk a borovice, případně i modřín, cizokrajné druhy borovic, kaštanovníku, akátu apod. Převažovaly však jednoznačně jehličnaté dřeviny, a to i v nížinách a oblastech, kde vůbec neměly původní stanoviště, ani by se tam přirozeným způsobem nedostaly. Hlavním důvodem bylo jednodušší hospodaření s těmito dřevinami, jejich rychlejší růst a také úbytek potřeby kvalitního a tvrdého dřeva listnatých stromů (dub, buk) jako topiva (využívání uhlí) či stavebního materiálu (využívání cihel, kovů apod.).

Tento obrat znamenal zvěšení ploch lesů, ale zásadní snížení jejich biodiverzity. Navíc byl veden záměr využití dřeva a nikoliv vytváření vyvážené krajiny, a tak spolu s původními druhy stromů zmizely i původní bohaté podrosty, které prostě zastíněné hustým jehličím a zakryté kyselým smrkovým opadem přežít nemohly. Objevily se však oblíbené borůvky a ostružiny, preferující kyselé půdy.

Začátek 20. století se stal vrcholem exploatace našich lesů, kdy byly velké plochy jen desítky let starých smrků káceny a opět osazovány stejně uniformním způsobem jako předtím. Přirozené lesy v té době zaujímaly 10% plochy, a to pouze ve špatně přístupných oblastech hraničních hor.

Krátké zlepšení

V druhé polovině 20. století nastoupila politika zvěšování zásob dřeva a průměr-

ná doba pěstování stromů se prodloužila na 116 let (tato doba je běžná i dnes). Tím se zlepšují i podmínky pro podrost a navíc v socialistické éře přestali lidé sbírat lesní chřást a spadeneé větve, čímž se zlepšily podmínky pro přirozenější vývoj lesů. Zlepšily se však ukázalo jako dočasné a to i proto, že v principu se lesy k přirozenému stavu vůbec nepřiblížily (stále zůstávala stejná druhová a věková skladba a sazení nevhodných dřevin na nevhodná místa).

Kalamita přichází

Lesní hospodaření podřízené filozofii zisku připravilo cestu a odstranilo překážky pohromám, které na naše lesy vyslaly jiné druhy lidské činnosti. V 70. a 80. letech dochází k dalšímu zvyšování emisí oxidů siřy (uhelné elektrárny, těžký průmysl, vytápění) do ovzduší. Toto znečištění ovzduší postupně překračuje hranice měst a průmyslových oblastí a podílí se zejména na vzniku kyselých dešťů a kyselého aerosolu v ovzduší (oxid siřičitý reaguje s vodou až na kyselinu sírovou – čím více je v ovzduší oxidu siřičitého, tím větší je koncentrace kyseliny v kapkách deště). V některých oblastech ČSSR (zejména Krušné hory) způsobily kyselé deště doslova katastrofu – rozsáhlé plochy lesů začaly hromadně odumírat, zbylé stromy se stávaly snadnou kořistí škůdců, oslabená společenstva ničil vítr. Totalitní stát však nedokázal reagovat lépe než plošným kácením postižených lesů často brutálními metodami. Zároveň začíná docházet k ničení a vysušování cenných mokřadů, vytváření husté sítě lesních cest – vše pro zjednodušení těžby dřeva. Největší nápor znečištění ovzduší ve volné (mimoměstské krajině) je náštětí za námi, nicméně často nevratně poničené lesy nám zůstaly.

Další do dnešní doby přesahující rána lesům je eutrofizace půdy a vod, kterou způsobilo zejména zemědělské hnojení. Používání chemických (dusíkatých) hnojiv nabylo v době bolševismu obudných rozměrů, které měly udržet výnosnost vyčerpávaných lánů, ale zároveň pronikaly do vod a s ní do lesích půd.

Začátek 20. století se stal vrcholem exploatace našich lesů, kdy byly velké plochy jen desítky let starých smrků káceny a opět osazovány stejně uniformním způsobem jako předtím. Přirozené lesy v té době zaujímaly 10% plochy, a to pouze ve špatně přístupných oblastech hraničních hor.

k zastavování bývalých zahrad a zelených ploch domy a veřejnými budovami. Rozvoji postupně ustoupily i městské hrady, kterých již nebylo třeba (19. stol). Některá města toho využila pro vytvoření „zelených kruhů“ – soustavy parků na místech hradeb (Olomouc), jiná část prostor zachovala pro zezeň a část zastavěla (Brno).

Jak to je

V dnešní době již velká města nejsou ani v náznaku soběstačná, jsou závislá na dodávkách vody, elektřiny, potravin a prostě všeho. Města tedy slouží na bydlení a jako centra služeb, vzdělání, kultury, vědy apod. Navíc došlo ke zpevnění povrchů, což je nezbytné, ale vytváří to zároveň řadu nepříznivých podmínek pro život lidí i ostatních organismů (změna teplotního režimu, změny v odtokových poměrech městských řek, změny v zásobách podzemní vody). Pr-

a škodlivé pro život ve městě (například výstavba stále nových obchodních center).

A co Brno?

Brno je určitě hezké historické město, kde najdeme i řadu důležitých zelených prvků (stromy, aleje, parky). Zároveň však je to město se stále více bující automobilovou dopravou, která je původem znečištění ovzduší (vysoké hodnoty zdraví škodlivého prachu). Automobilová doprava bují nejen z důvodu špatného přístupu jednotlivých občanů/ek k ochraně životního prostředí (používání osobních automobilů místo městské hromadné dopravy, cyklistické dopravy či pěší chůze), ale také z důvodu suburbanizace (zejména pak stavby satelitních sídel na okraji Brna, která nemají vlastní infrastrukturu), z důvodu vytváření monofunkčních zón (seskupení hyper- a supermarketů na odlehlých lokalitách dostupných pouze automobilem) a z důvodu umísťování nevhodných staveb do centrálních oblastí (koncentrované nákupní či komerční komplexy). Ptáte se, co to má společného se zelení? Samotné stavby vedou k ničení zeleně (někdy dokonce zasahují do lesních pozemků) a vzniklá doprava si žádá širší silnice (na úkor zeleně) a emituje více škodlivin, které zezeň poškozují.



foto VZmB

vek zeleně a přírody je v nich v rozporu se zdravým rozumem potlačován a zároveň je často nepřiměřeně podporován nárůst rušivých elementů (například automobilové dopravy). Některým nepřiznivým vlivům rozvoje města se vyhnout nedá, jiné projekty se dají přizpůsobit tak, aby zbytečně neomezovaly zezeň, a některé projekty jsou zcela zbytečné

Zeleň však také slouží jako ochranný prvek, který částečně zamezuje přímému působení škodlivých vlivů na obyvatelstvo. I z tohoto důvodu nesmí být nové „bariérové“ výsadby opomíjeny, jak tomu v dnešní době často bývá, a můžeme vidět nové bytové domy přilepené na silnici s púlmetrovou travnatou předzahrádkou, která nic neřeší.

NESEHNUTÍ Brno

Ekologické problémy mají svoje sociální příčiny a také sociální důsledky. To nás vede k přesvědčení, že problémy lidí a přírody se nedají řešit odděleně. Vlády, politické strany a velké finanční a průmyslové instituce vinou centralizace společnosti často nemohou být volány k zodpovědnosti za dopady svých rozhodnutí.

Částečné řešení vidíme v decentralizaci a samosprávě – přiblížení rozhodovacího procesu těm, jichž se rozhodnutí bezprostředně dotýká. Pokud má být efektivní, musí jít ruku v ruce s dobrovolnou proměnou hodnot – přesunem důrazu na kvalitní životní prostředí a dobré mezilidské vztahy.

Nezávislé sociálně ekologické hnutí - NESEHNUTÍ vzniklo v roce 1997 s cílem poukazovat na souvislosti mezi dodržováním lidských práv a ochranou přírody. Proto také ve svých projektech hledá řešení, která vycházejí jak z potřeb ochrany přírody, tak z práv lidí, kteří v ní žijí. Vedle konkrétních řešení jednotlivých problémů (např. návrhy alternativních dopravních řešení, legislativních norem) se snažíme v rámci své činnosti propagovat a prosazovat nutnost zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů.

Další aktivity:

ekoporadna (bezplatné ekologické poradenství, pomoc občanům/kám v aktivitách na ochranu životního prostředí), řešení lokálních kauz ohrožení přírody a životního prostředí a připomínkovácí strategických dokumentů, osvětové akce na podporu zdravého a environmentálně šetrného způsobu života, provozování knihovny (ekologie, lidská práva, gender, práva zvířat) a naučné stezky, pořádání tématických večerů apod.

Podpořte NESEHNUTÍ - pomozte chránit přírodu!
Podpořit dobrou věc už nemůže být snadnější.
Odešlete dárcovskou SMS ve tvaru:
DMS NESEHNUTÍ na číslo 87777.
Zaplatíte 30,- Kč + DPH.
NESEHNUTÍ obdrží nejméně 27,- Kč. **Děkujeme.**

Můžete se také stát sympatizantem/kou NESEHNUTÍ a podpořit nás jednorázovým příspěvkem či trvalým příkazem na transparentní účet č. 1190794001/2004 (vedeny u eBanky). Na http://www.ebanka.cz/tran_uct/1190794001.html budete moci sledovat hospodaření s Vašimi příspěvky.

Kam za zelení v Brně?

Denisovy sady, Studánka a Kapucínské terasy

Jsou prvním veřejným parkem v Čechách a na Moravě založeným veřejnou správou (moravskými zemskými stavy) v letech 1814 až 1818. Krajinářské parky s klasicistními stavbami v sousedství areálu národní kulturní památky Petrov jsou prohlášeny kulturními památkami. S parkovou úpravou svahu jihozápadního svahu Petrova pod městským opevněním začal již v letech 1805 - 1813 místopředseda hrabě Lažanský, moravský místopředseda Antonín Bedřich Mitrovský provedl v letech 1814 až 1818 za podpory zemských stavů radikální úpravu svahu. V roce 1815 byla v parku založena botanická zahrada jako zemský herbař s 223 druhy dřevin. V roce 1818 byl na ploše bastionu postaven obelisk na počest císaře Františka I. a park byl pojmenován Františkov. V letech 1962 - 1965 byla postavena vyhlídková kavárna, zbořená v devadesátých letech minulého století. Od roku 2000 do 2005 probíhaly rekonstrukce do současného stavu.

Park Koliště I

Park Koliště I je součástí parkového areálu založeného na okruhu rušeného městského opevnění v místech dnešního Moravského nám. a ul. Koliště. Pojmenování parku je odvozeno od názvu otevřeného prostoru před hradbami opevnění. Na kolišti před hradbami byly vysazovány procházkové lipové aleje už od roku 1793. V roce 1835 bylo celé koliště od Moravského náměstí až k parku Denisovy sady osazeno alejemi, které byly od roku 1836 rušeny výstavbou nádraží a celnice. V roce 1864 byly zahájeny úpravy parku. Hlavní osou parku byla středová alej s hudebním pavilonem, promenádní stromovka s kavárnou, rondely s lavičkami a květinovými rabaty, s litinovými kašnami, s meteorologickým sloupem z roku 1886 a s pomníky. Na konci 19. století a ve 20. století byly v okružním parku postupně postaveny reprezentační budovy. Park Koliště I je prvním významným příkladem okružního parku v českých zemích.

Park Lužánky

Lužánky o rozloze 20 ha jsou nejstarším pro veřejnost otevřeným městským parkem v českých zemích a jsou prohlášeny kulturní památkou.

V 16. století byl v prostoru dnešních Lužánek v lužním lese (odtud i název parku) na potoku Pohnávka hospodářský dvorec. Ten byl upraven na tzv. Jezuitskou zahradu a po zrušení jezuitského řádu zde byl zřízen městský veřejný sad (1788). Lužánecký park se stal brzy výletním, zábavním a společenským centrem města. V polovině 19. století probíhala přeměna Lužánek na přírodní krajinářský park, který byl v roce 1849 prohlášen národní památkou. Na konci 19. století byly v Lužánkách zastoupeny veškeré dřeviny vyskytující se na Moravě a více než 150 druhů cizokrajné vegetace. Od roku 1991 probíhá rekonstrukce parku.

Tyršův sad

Tyršův sad je prohlášen kulturní památkou. Je parkem s pestrým sortimentem květin a kvetoucích dřevin a jediným brněnským parkem se zachovaným oplocením. Byl založen



foto VZmB

ZELEŇ A LIDÉ



NEzávislé Sociálně Ekologické HNUTÍ

Adresa:
NESEHNUTÍ Brno
Údolní 44, 602 00 Brno
tel./fax: 543 245 342
e-mail: brno@nesehnuti.cz
<http://nesehnuti.cz>



Další internetové stránky:
<http://zbrane.ecn.cz>
<http://jmz.ecn.cz>
<http://zenskaprava.ecn.cz>
<http://hyper.cz>
<http://uprchlik.ecn.cz>

Na vytvoření letáku byl použit článek Višňák, R.: Úpadek biodiverzity našich lesů a internetové stránky VZmB.



Vyšlo v roce 2005 s finanční podporou Ministerstva životního prostředí v rámci výběrového řízení na podporu projektů NNO a s podporou Nadace Veronica. Vytisknuto na recyklovaném papíře.

v roce 1883 na části území bývalého hřbitova. V roce 1902 byla v parku a na okolní ploše bývalého hřbitova založena botanická zahrada (zrušena v roce 1922). V roce 2000 byla ukončena celková obnova parku. V parku bylo vytvořeno rozárium, dětské hřiště, okrasné záhony a speciální záhon pro nevidomé a slabozraké.

Wilsonův les



Císařský lesopark vznikl jako výletní místo s pěkným rozhledem i za přispění samotného císaře. Na celém kopci byly vysázeny listnaté stromy, borovice a douglasky zaslané z Kanady. Z jehličnatých dřevin byl ve svahu vysázen estetický nápis obřích písmen FJE (František Josef, Elizabeta) viditelný z protějšího kopce i údolí. Na počátku 70. let 20. století byl vysekán průsek v horní části lesa a byla zřízena lyžařská sjezdovka s umělým povrchem pod správou VUT Brno. Tuto sjezdovku chtěla od konce 90. let minulého století

městská část Brno-Žabovřesky rozšířit a znovu zprovoznit. Proti tomuto záměru se vzedmula vlna odporu a skupina nevládních organizací (mimo jiné i NESEHNUTÍ) a aktivních občanů/ek postupně zabránila tomuto, vidinou získání vedenému, útoku na lesopark. V dnešní době jsou již na svahu vysazovány nové stromy.

Park Špilberk

Městský park Špilberk o rozloze 17 ha je největším brněnským parkem a spolu s hradem Špilberk je prohlášen národní kulturní památkou. Ve středověku byly horní svahy kopce Špilberk z obranných důvodů holé, dolní svahy byly osázeny vinicemi a ovocnými sady. Krajinářský park byl založen v letech 1861 až 1862. Základem kompozice parku byly promenádní cesty s alejemi a vyhlídkovými místy a krajinářské výsadby dřevin a bylin. Od 80. let 19. století do 20. let 20. století byl park doplňován vyhlídkovými altány a pomníky a bylo zřízeno městské zahradnictví pro péči o brněnskou veřejnou zezeň. V současné době probíhá celková obnova parku.

Vybraná stromořadí na území města

Instituce Veřejná zezeň města Brna má v evidenci (kromě zmíněných parků) kolem 15 000 stromů. Tento počet se i přes nepřiznivé vlivy (vandalismus, zbytečné kácení, poškozování inženýrskými sítěmi apod.) dále zvyšuje. Nejčastěji jsou vysazovány malokorunné kultivary třešní (Jaselská, Skorkovského, Sibiřská), javorů (Václavkova, Veverř) a akátů (Kuldova, Smetanova), mezi zajímavost patří jinany na ul. Slovákové či metasekvoje na ul. Mrkosové. Stále oblíbenější jsou také výrazné kvetoucí keře roubované na kmínku - magnolie (Pekárenská), ibisky (Blatného), stědřence (Franzova, Hoblíkova) či kaliny (Královopolská). V ulicích tak přibývají nové tvary, barvy, textury. Krásnými alejemi vzrostlých stromů se pyšní ulice Berkova, Bráfova, Dlouhé hony, Na Baštách, Srbská, Studená, Vojanova, Vodova a další. O další stromy nepatřící do parků a stromořadí se již starají jednotlivé městské části, respektive jejich pracovníci/ice zodpovědní za životní prostředí či zezeň.